N°. 142. A°. 1839.

ARNHEMSCHE COURANT.

Zaturdag 7 September.

De Hollandsche pers.

Onder dit opschrift levert het Brusselsche dagblad *l'Observateur*, van den 2den dezer maand het volgende opmerkelijke artikel:

»De Hollandsche dagbladen houden zich op dit oogenblik bezig met de gewigtige vraag der herziening van de oude grondwet der Nederlanden. Ongelukkigerwijze zijn zij het niet eens omtrent de wijzigingen in dezelve te brengen. Terwijl de eenen de staatsregeling willen vestigen op de beginselen, door alle vrije volken aangenomen, verzetten de anderen zich hiertegen met eene betreurenswaardige halstarrigheid en eene moeijelijk te verklaren verblindheid:

»Ver van te beantwoorden aan de oproeping, welke de heer DONKER CURTIUS onlangs aan de Hollandsche pers rigtte, bestrijdt het *Handelsblad* met al zijne krachten de stellingen van dien publicist.

»Het *Handelsblad* wil geene verantwoordelijke ministers. Het wil niet dat de nationale vertegenwoordiging invloed oefene op hunne benoeming. Nogtans erkent hij het beginsel der koninklijke onschendbaarheid. Maar indien de koning niet verantwoordelijk is voor de handelingen van zijn bestuur, indien de ministers er evenmin verantwoordelijk voor zijn, zoo zal Holland verstoken blijven van de voornaamste waarborgen van het vertegenwoordigend stelsel. Het zal een tweeslagtig gouvernement hebben, een ongerijmd mengsel van absolutismus en vrijheid. Het zal vertegenwoordigd worden door afgevaardigden, die wegens hun gedrag verantwoordelijk zullen zijn aan hunne kiezers, terwijl de uitvoerende magt, wegens het zijne aan niemand verantwoordelijk zijn zal. De kamers zullen de voorstellen der regering kunnen weigeren, ziedaar alles; hare regten en hare werking zullen zich niet verder uitstrekken. Zij zullen zoo veel zij willen het gedrag der ministers kunnen laken, het zal van het welgevallen des konings afhangen hen in hun ambt te houden; hij zal zelfs tot op een zeker punt aan de oppositie het stilzwijgen kunnen opleggen; want krachtens zijne onschendbaarheid en de [illegible] zijner agenten, zal hij als eene aanranding zijner regten kunnen beschouwen iederen min of meer levendigen aanval op de handelingen van zijn bestuur."

Deze aanmerking is zeer juist, en doet het ongerijmde van de onverantwoordelijkheid der ministers, bij de onschendbaarheid des konings, tegenover [illegible] kamers als de regering slechts weinig of geringe [illegible] en waarschuwingen der pers dus minder noodig, zouden [illegible] hebben van spreken; maar beging de regering talrijke en [illegible] ging zij hare magt te buiten, overtrad zij de grondwet, — dan zou de pers, wier aanmerkingen en vermaningen des te noodiger zouden worden, juist geene vrijheid van spreken meer hebben; want toonde zij aan dat de regering fout op fout beging en de grondwet schond, dan zou men haar terstond kunnen vervolgen wegens hoon of laster jegens den koning, of jegens openbare autoriteiten of ligchamen uit meer dan een persoon bestaande. Men zou zeggen: De overtreding der grondwet is eene daad, die blootstellen zou aan den haat of de verachting der medeburgers; zoodanige daad mag niet worden te last gelegd zonder aanvoering van bewijs; onder deze bewijzen verstaat de wet alleen een regterlijk vonnis of autentieke acte; gevolgelijk behoort het dagblad, dat de regering beschuldigt van de grondwet te overtreden, en tot staving daarvan geen vonnis aanvoert, te worden veroordeeld wegens laster. Wegens hoon zou het nog gemakkelijker gaan. Al wat de ministers doen, zou men zeggen, doen zij namens den koning; die dus aantoont dat de ministers volstrekt onbekwaam zijn, hoont den koning, als latende hij het land door ongeschikte personen besturen.

»Dit is" — vervolgt *l'Observateur* — »hetgeen zal gebeuren indien het stelsel des *Handelsblads* aangenomen wordt. Inderdaad, zulke constitutionele ketterijen hadden wij van dat dagblad niet verwacht. Dat Holland, voor 1830, de aanspraken der regering ondersteunde, toen het belang meende te hebben om de Belgische oppositie te verpletten, — wij begrijpen het. Maar wat wij niet begrijpen, is, dat na de ontbinding van het koningrijk der Nederlanden, de natie genegen zijn zou om het gouvernement wapenen in handen te laten, die het eenmaal tegen haar aanwenden kan.

»Neem het stelsel des *Handelsblads* aan, en onderstel eenen halsstarrigen koning, die vast besloten heeft zijne denkbeelden door te [illegible]; onderstel aan de andere zijde eene kamer, doordrongen van [illegible] pligten jegens het land, en vastgesteld hebbende de inzigten der regering te bestrijden: wat zal dan de uitslag zijn der botsing tusschen de uitvoerende en de wetgevende magt (tusschen de regering en de kamer)? De koning en zijne ministers zich aan de verantwoordelijkheid voor hunne handelingen kunnende onttrekken, zal de kamer niet weten, wien aan te spreken. Geeft zij toe, zoo zijn de regten des lands opgeofferd; weerstaat zij, zoo zullen de prerogativen der regering worden miskend, de persoon des konings zal aan de aanvallen der oppositie zijn blootgesteld, en de hemel weet welke gevolgen zulk een strijd na zich slepen zal. Het stelsel van het *Handelsblad* kan Holland het bezit van den constitutionelen regeringsvorm niet verzekeren: met eene inschikkelijke kamer zal dat stelsel despotismus invoeren; met eene onafhankelijke en door de natie ondersteunde kamer, zal het geweldige crises en buitenwettigen strijd uitlokken.

»De heer DONKER CURTIUS verlangt, in de *Arnhemsche Courant*, dat voortaan ieder burger het regt hebbe om vrijelijk zijn gevoelen te zeggen aangaande de handelingen der regering. Het *Handelsblad* verwondert zich over dat verlangen: »»Bezitten wij dit regt niet?"" vraagt het. Neen, gij bezit het niet; vermits gij de ministeriële verantwoordelijkheid afwijst, die eene noodwendige voorwaarde van het regt van discussie is. Indien de koning onschendbaar is en zijne ministers niet verantwoordelijk zijn voor hetgeen zij op zijn bevel verrigten, zoo kunt gij hunne handelingen niet laken, zonder de blaam op hem te doen vallen, en zonder, gevolgelijk, zijne onschendbaarheid te krenken. Van de andere zijde, zoo gij u onthoudt van de blootlegging uwer afkeuring uit vrees van het hoofd des staats te kwetsen, dan doet gij afstand van het regt van discussie. In het eerste geval, geene onschendbaarheid voor den koning, geene waarborgen van orde. In het tweede geval, geene onafhankelijkheid der pers, geene waarborgen van vrijheid.

»Bijaldien de ministeriële verantwoordelijkheid niet altijd de gelukkige uitkomsten leverde, welke men er van verwachtte, zoo bewijst dit dat de kamers somwijlen verzuimden hunne regten te doen eerbiedigen; maar het bewijst geenszins dat die verantwoordelijkheid een kwaad is, als zij ernstig wordt opgenomen.

»»De ministers van KAREL X waren verantwoordelijk, — zegt het *Handelsblad*, — en nogtans werden die vorst en zij zelven streng gestraft, omdat zij gebruik gemaakt hadden van het regt hetwelk art. 14 der charte hun toekende."" Maar dat artikel veroorloofde hun niet de ordonnancien van 26 julij 1830 daar te stellen. De charte kende den koning niet [illegible] om de charte te [illegible] en om zich boven de wet te stellen. Door de constitutie te vernietigen en de regten der Franschen te miskennen, had KAREL X hen van hunne verpligtingen jegens hem ontslagen. Een dusdanige staatsgreep kon niet anders dan eene revolutie baren. Het voorbeeld, door het *Handelsblad* bijgebragt, bewijst dus niets. Het praktische nut der ministeriële verantwoordelijkheid in een regelmatig bestuur is onbetwistbaar."

Het voorbeeld door het *Handelsblad* aangevoerd schijnt ons volstrekt ongerijmd. Het zou hoogstens bewijzen, dat de ministeriële verantwoordelijkheid de kroon niet *altijd* dekte. Zonder de ministeriële verantwoordelijkheid, had de opstand tegen KAREL X natuurlijk evenzeer plaats gehad. En de ministers hadden evenzeer voor hunne medewerking kunnen worden gestraft. Want al staat er niet in de grondwet geschreven, dat de ministers verantwoordelijk zijn, zoo spreekt het van zelf dat zij, even als ieder ander burger, strafbaar zijn wegens begane misdrijven. De bewering van het *Handelsblad* dat de ministeriële verantwoordelijkheid in Frankrijk de kroon niet redde, kan in geen geval iets meer bewijzen dan wat de ontoereikendheid van een behoedmiddel in *één* geval, tegen de nuttigheid van dat behoedmiddel bewijst.

»Toen die verantwoordelijkheid bij ons niet bestond," — vervolgt het Brusselsche dagblad — »waren de ministers [illegible] om niet in de kamer te verschijnen, en om haar de [illegible] te weigeren, welke zij noodig had; de koning kon zijn [illegible] gevoelen stellen tegenover dat der volksvertegenwoordiging. Heden niets dergelijks. De kamers hebben het regt om het ministerie te ontbieden; zij kunnen hun gevoelen vrijelijk [illegible], zonder weerhouden te zijn door de vrees van hunne blaam op den koning te doen nedervallen. Het *Handelsblad* tart zijne tegenstanders uit om eenig voorbeeld bij te brengen van het praktische nut der ministeriële verantwoordelijkheid. Laat het beginnen met eerst zelf een voorbeeld aan te halen van het nut der niet-verantwoordelijkheid der ministers. Er zijn weinig politieke catastrophen die niet tot hoofdoorzaak hadden de vermetelheid

en de gevaarlijke gerustheid welke de regering putte uit de afwezigheid van wettige verantwoordelijkheid."

Aan de uittarting des *Handelsblads* is overigens allergemakkelijkst te voldoen. De constitutionele regeringsvorm, *met het behoedmiddel der ministeriële verantwoordelijkheid* bestaat sinds eeuwen in Engeland. *De ministeriële verantwoordelijkheid* behoedde tot nog toe den kritieken regeringsvorm van Noord-Amerika; de *eenige* constitutionele regeringsvorm *waar de ministeriële verantwoordelijkheid niet bestond*, die van het koningrijk der Nederlanden, stortte in na een vijftienjarig bestaan. Fraaije reden om de niet-verantwoordelijkheid aan te raden!

»Het stelsel van het *Handelsblad* is niet nieuw," zoo besluit *l' Observateur* zijn uitmuntend artikel; »het was dat van het gouvernement der Nederlanden voor 1830: Wat waren er de uitkomsten van?

TURKIJE.

[illegible] Hoogheid heeft de strengste bevelen gegeven dat men hem geen soort van geschenk, onder welk voorwendsel ook, make, gelijk zulks voorheen gebruikelijk was — Een nieuwe firman verbiedt nadrukkelijk alle omkooping der grooten.

Konstantinopel, 14 *aug*. Sedert den brand heerscht hier eene doffe stemming, die, naar het schijnt, door de agenten van *Mehemed-Ali* ijverig gevoed wordt. De klagten tegen *Chosrew*-pacha worden allengs luider, ofschoon hij alle moeite aanwendt om de gemoederen te bevredigen. Hij bezit echter, helaas, weinig middelen om alle kwalen te verhelpen, waarmede de Porte omgeven is. Ook zou hij gaarne inschikkelijk zijn jegens *Mehemed-Ali* en des noods aftreden, maar hij is niet meester om naar wil en wensch te handelen, hij moet zich in de omstandigheden schikken. De vreemde mogendheden begeeren, dat hij aan het roer van den staat blijve; hij voegt zich naar haar verlangen en hoopt onder hare bescherming den troon des jongen sultans te bevestigen. (*A. Z.*)

DUITSCHLAND.

Hannover, 31 *aug*. In het onderzoek tegen den magistraat der residentie zal waarschijnlijk binnen kort uitspraak volgen. *Stuve's* verdediging is den 29sten ingeleverd geworden; naar men verneemt wordt er tevens in aangedrongen op de opheffing der schorsing van den heer *Rumann*, wier doelloosheid en wederregtelijkheid in het oog valt. — In de commissie, belast met de vervaardiging van een nieuw ontwerp van staatsregeling, stelt men nog minder vertrouwen, sinds de heeren *v. Falcke* en *Klenze* tot leden der commissie benoemd zijn. (*K. Z.*)

[illegible] ming aan verbodene vereenigingen vervolgd werden, zijn er ongeer 70 tot disciplinaire straffen veroordeeld; 16 derzelve kregen het *consilium abeundi*. (*K. Z.*)

PRUISSEN.

Keulen, 1 *sept*. Ofschoon het eene op ervaring berustende en tamelijk bekende daadzaak is, dat convexe, den vorm van brandglazen hebbende waterflesschen, enz. brand veroorzaken kunnen, wanneer zij de zonnestralen op ontbrandbare stoffen concentreren, zoo verdient toch een geval hetwelk dezen namiddag hier plaats had, bekend te worden gemaakt. De zonnestralen vielen namelijk op eene met water gevulde flesch en ontstaken het kleed der tafel waarop zij stond. Gelukkigerwijze werd het gevaar bij tijds ontdekt en de brand bij deszelfs ontstaan gebluscht; doch waren de huisgenooten afwezig geweest, zoo had het ongeluk groot kunnen worden. Dit geval moge dienen om de oplettendheid op dit onderwerp te rigten, ten einde mogelijke rampen te voorkomen. (*Köln. Zeit.*)

Berlijn, 27 *aug*. Sinds eenige weken heeft zich hier, onder het voorzitterschap van den predikant *Bultmann*, een bekeeringsgenootschap gevormd, hetwelk ten doel heeft, de publieke meisjes dezer stad in boetende Magdalena's te veranderen. Daar zoodanige meisjes, als zij in eene onberispelijke dienst overgaan willen, in de huizen van ontucht niet mogen [illegible] worden, zoo is de aandrang zeer groot. Het kwaad zal echter [illegible] verholpen zijn, want de policie heeft thans meer dan 300 dezer [illegible] hare lijsten, en van de andere, die deze kostwinning [illegible] uitoefenen, moet men er in menige policiewijk bij de 100 tellen. (*Allg. Zeit.*)

FRANKRIJK.

Parijs, 2 *sept*. De gewone correspondentie zegt, dat de Fransche regering aan den koning van Pruissen heeft voorgesteld, om de scheidsregterlijke uitspraak te doen, die, ten gevolge van het met Mexico gesloten vredesverdrag over de door dat land aan Frankrijk verschuldigde schadeloosstelling moet plaats hebben. De bedoelde correspondentie voegt er bij, dat Z. M. de koning van Pruissen verklaard heeft, deze taak op zich te willen nemen.

— De *Presse* berigt, dat het Engelsche kabinet op dit oogenblik meer dan ooit bij het Fransche aandringt op de noodzakelijkheid van het verbranden der Egyptische vloot, ingeval *Mehemed-Ali* weigeren mogt, zich aan de vorderingen der groote mogendheden te onderwerpen. Genoemd dagblad beweert tevens, dat het Fransche ministerie zich in zijn antwoord bepaald heeft, tot het vragen [illegible] uitstel voor den pacha en voor zich zelven.

— Betrekkelijk de jongste gebeurtenissen in Spanje, leest men in het *Journal des Débats* het volgende niet onbelangrijke overzigt:

»De opstandelingen der Baskische gewesten zijn op dit oogenblik verdeeld in twee factiën: de ultra-Carlisten en de Marotisten. Een transactie was door *Marotto* met *Espartero* voorbereid, onder de bemiddeling van Engelsche en Fransche agenten. De Carlistische officieren moesten hunne graden en de provinciën hunne voorregten behouden, terwijl don *Carlos* met een jaargeld naar Rome zoude vertrekken. *Marotto* had op het huwelijk van den zoon van don *Carlos* met de jeugdige koningin *Isabella* aangedrongen; doch deze voorwaarde was, zoo als men vermoeden kan, zoowel door de Fransche en Engelsche bemiddelaars als door den constitutionelen generaal verworpen. Zeer drukke onderhandelingen waren ten dezen aanzien te Madrid, Londen en Parijs gevoerd. Men was het volkomen eens omtrent de beginselen der bevrediging. De commodore sir *John Hay* en de overheden van Bayonne hadden hunne instructiën. Eindelijk, men was geregtigd om van den eenen tot den anderen dag te gemoet te zien, dat [illegible], zijne toevlugt op het Fransche grondgebied zoude zoeken.

»De zaak is niet gelukt, ten minste voor het oogenblik. De apostolische partij heeft hemel en aarde bewogen en al hare geestkracht ontwikkeld, om de bevrediging te beletten en de voorstanders eener transactie als verraders aan de vervloeking prijs te geven. Twee Navarresche bataljons, te zamen duizend soldaten, die door hunne officieren niet zijn geleid, hebben zich in de eerste plaats te Vera voor don *Carlos* verklaard, zoo als wij dit vroeger gemeld hebben. Men heeft geaarzeld dezen opstand met geweld te bedwingen; en men heeft zonder uitkomst voor of tegen onderhandeld. Gedurende dien tijd hebben de agenten van don *Carlos* hunne kuiperijen voortgezet. *Marotto* heeft zich genoodzaakt gezien, don *Carlos* zich vrijelijk te laten bewegen, om niet meer beschuldigd te worden, hem gevangen te houden. De aan *Marotto* verbonden hoofden hebben hunne soldaten weinig geneigd gevonden om hunne wapens aan te wenden tegen de opstandelingen van Vera, zonder daarom echter gemeene zaak met hen te willen maken; de opstandelingen van hunnen kant maakten geenerlei beweging, en hun getal nam niet toe, zoodat eene algemeene weifeling en eene houding van onderlinge waarneming den staat van het Carlistische leger kenmerkte.

Parijs, 6 *sept*. De bijzondere berigten uit Madrid van den 27sten augustus melden, dat men zich aldaar zeer verheugde met het uitzigt op het treffen van een vergelijk met de Carlisten, en dat het ministerie vast besloten had, om de Cortes te ontbinden, indien de bewegings partij zulks [illegible]

Intusschen is de aangewende poging tot het treffen van dit vergelijk mislukt. De telegraaf van Bayonne meldt, onder dagteekening van den 2den, dat *Espartero* en *Maroto* den 27sten eene bijeenkomst hebben gehad, maar zich niet met elkander hebben kunnen verstaan; — dat *Maroto* de zijde van don *Carlos* nog niet geheel verlaten heeft; — dat de laatste zich te Lanz bevindt, en *Eguia* als zijnen opperbevelhebber heeft aangesteld; — dat hij op de Navarrezen kan rekenen, en dat ook de Alavezen zich voor hem hebben verklaard.

— De Ardoins zijn tot 24 terug gegaan. De 5 pCt zijn 112 fr. 50 gebleven; 3 pCt. 80 fr. 75.

BELGIE.

Brussel, 3 *sept*. De secretaris der Belgische leden van de commissie voor de schuld, te Utrecht vereenigd, is, even als verscheidene andere ambtenaren, door deze commissie te werk gesteld, thans alhier, zoodat derzelver werkzaamheden weder als geschorst kunnen worden beschouwd. Daarentegen wordt in de bureaux der liquidatie hier ter stede met zoo veel te meer ijver gearbeid, en men wil tevens verzekeren, dat de werkzaamheden der commissie een goed eindwegs zijn gevorderd. — De leden van de commissie van Antwerpen zijn thans alhier. Men beijvert zich, om hen wel te ontvangen.

Brussel, 4 *sept*. De familie van den generaal *Skrzynecki* heeft, zegt men, van de Oostenrijksche regering paspoorten naar België ontvangen, en wordt derhalve eerstdaags te Brussel verwacht.

NEDERLANDEN.

's Gravenhage, [illegible] *sept*. Bij het provinciaal geregtshof is heden alhier, de uitspraak in de zaak van den heer *Beukman* contra Z. Exc. den gouverneur van Noord-Holland, ten aanzien der onteigening van zijne gronden ten behoeve der Haarlemsche spoorweg-maatschappij, tot den 11den dezer verdaagd.

Voormeld provinciaal geregtshof zal zich dezer dagen onledig houden, naar aanleiding van art. 63 der wet, nopens de organisatie van de regterlijke magt en het beleid der justitie, tot de formatie van eene lijst van zes candidaten, aan te bieden aan de staten der provincie Holland, ten einde daarop regard te slaan, bij de aanbieding van een drietal candidaten aan Z. M., ter voorziening in de vacature in het hof ontstaan door de benoeming van jonkh. *de Jonge van Campens Nieuwland* tot lid van den raad van state.

— Bij al de middelen, die reeds opgegeven zijn, om de kwelling van het tee te keer te gaan, verdient het volgende insgelijks in aanmerking genomen te worden.

D. F. uit Rotterdam meldt, dat hij op het denkbeeld was gekomen, om als middel tegen de thans heerschende longziekte onder het vee aan te bevelen het gebruik van den gewonen gelen peen-wortel; dat, *S. Paul* veehoeder te Bernschenhoek nabij Rotterdam, daarmede eene proeve had genomen; dat hij dertien stuks vee had, die aan de gemelde ziekte leden, waaronder zelfs runderen waren, welke door het wasschen van den mond met siroop en azijn het vel der tong verloren hadden; dat de raad van hem (*D. F.*) was, om met het sap van den genoemden wortel de tong te wasschen, doch dat, daar dit moeijelijk was, de landman beter oordeelde, om aan de beesten den geraspten wortel in den mond te geven; dat dit een gunstig gevolg had, en dat binnen den tijd van acht dagen, al die beesten hersteld waren. — De voornoemde landman heeft het middel aan vele zijner vrienden medegedeeld, die mede allen er het beste gevolg van ondervonden hebben. — *D. F.* meende daarom dit middel te moeten openbaar maken, opdat ook andere hetzelve zouden kunnen aanwenden.

Arnhem, 6 *sept.* Men weet dat de nieuw ingevoerde dienst der Omnibussen te Amsterdam terstond is gestaakt geworden. Dienaangaande leest men thans in de correspondentie van een der Amsterdamsche dagbladen:

»Het gebeurde met de omnibussen heeft den schrijflust van velen onzer stadgenooten gaande gemaakt, en wij ontvangen heden morgen een tiental stukken, daartoe betrekkelijk. De strekking van allen is nagenoeg dezelfde; de [illegible], meerdere, de ander mindere [illegible], de een sierlijke, de ander alledaagsche uitdrukkingen om zijn gevoelen kenbaar te maken, doch eenstemmig laken allen de teugelloosheid des gepeupels en de laauwheid en onbekwaamheid der policie, om dergelijke baldadigheden tegen te gaan. Eene omnibus wordt door eenen hoop menschen, die deze schoone onderneming met leede oogen aanschouwde, in eene van de meest bevolkte straten der hoofdstad aangerand en verbrijzeld, de paarden verminkt, de conducteur mishandeld, — en dit schoone werk heeft geen ander gevolg dan dat de ondernemers genoodzaakt zijn de dienst te schorsen tot dat de policie bij magte zal zijn dezelve tegen de aanrandingen der baldadigheid te beschermen! Vreesselijke toestand, waarin het aan een hoop menschen, die door eene nieuwe onderneming, hoe algemeen nuttig ook, in hunne belangen gekrenkt worden of zich zelfs maar gekrenkt wanen, vrijstond straffeloos eene [illegible] en moordende hand aan die onderneming te slaan! waar het graauw zich in zoo verre als over eene behaalde zege kan verblijden, dat het zijne vernielingszucht tot het einde ongestoord heeft kunnen voortzetten, [illegible] zijn doel bereikt door de omnibussen te beletten hunne dienst voort te zetten.”

Het wordt inderdaad hoog noodig eenige afdoende maatregelen te nemen tegen de verregaande baldadigheid van het graauw, waarover in schier al onze steden wordt geklaagd, en waartegen, men moet het erkennen, bij de tegenwoordige gebrekkige inrigting der policie, de beambten derzelve niet [illegible] zijn.

— [illegible] zegt de *Nederlander*: »Onlangs hebben wij [illegible] hoe haat en nijd eindelijk er in [illegible]. Behalve vele vroegere kwaadaardigheden [illegible] dikwerf hebben bloot gestaan, herinnert men zich [illegible] een baldadig voerman tegen de paarden gereden heeft, en de 60 personen, die in de wagens gezeten waren, in het grootste gevaar deed verkeeren. Dezelfde oorzaken, dezelfde tegenstand, schijnt ook in Amsterdam tot gelijke gevolgen te leiden. De ondernemers der Amsterdamsche omnibus-onderneming hadden de omnibussen, met den meesten glans één dag in werking gebragt, en reeds zijn zij gedrongen te verklaren, dat zij verpligt zijn geworden, deze dienst te staken, tot zoolang zoodanige policie-maatregelen geregeld zijn, welke de zoo noodwendige orde en regelmatigheid bij deze dienst verzekeren; zullende nader de hervatting van de dienst bekend gemaakt worden.”

Mengelwerk.

Letternieuws.

ORDE. *Door Mr.* DIRK DONKER CURTIUS. Arnhem, *C. A. Thieme*, 1839. 27 *bl.*

Dit opmerkelijk vlugschrift, hetwelk voorafgegaan wordt door den brief van denzelfden regtsgeleerde aan alle vrienden van orde en vrijheid, geplaatst in ons nommer van 25 augustus, dringt sterk aan op invoering van orde in ons staatsbestuur. Een aantal instellingen namelijk, schijnen den schrijver veeleer wanorde dan orde te bevorderen; daaronder worden gerangschikt: de herstelling van getierceerde schuld; het amortisatie syndikaat; de loterij; de administratie voor de nationale nijverheid; de handelmaatschappij; het overgroot getal ambtenaren; de centralisatie; de wijze van zamenstelling der nieuwe wetboeken; de regtsmagt der polderbesturen, enz., enz. — Wij willen onze lezers omtrent een en ander met de gevoelens van den geachten schrijver eenigermate bekend maken.

Overtuigd, dat men, bij den slaafschen geest die de meeste onzer dagbladen bezielt, de allereerste grondstellingen eener vrijzinnige staatkunde niet te dikwerf herhalen kan, stipt de schrijver in den aanhef van zijn vertoog, eenige derzelve kortelijks aan.

»Orde” — zegt hij — »is de zenuw van den staat zoo als zij het van elke onderneming en elk gezin is; maar orde is niet altijd rust en bestaat niet alleen in het waken tegen opstand en tegen gewelddadige aanranding van personen of goederen.

»Orde is, niet alleen te zorgen dat de voorschriften, welke men wil nageleefd hebben, door het gezag in zekeren regelmatigen vorm worden gegoten, en, voor dat zij werken mogen, openbaar bekend worden gemaakt; orde bevat meer in zich.

»Om orde te hebben, behoort elk gezag, hoedanig en waarover het ook zij ingesteld, zijne zending wel te begrijpen; het behoort zich wel in te prenten tot welke einden het bestaat, om zich daarvan eenen kring te vormen, dien het niet dan bij overmagt mag overschrijden; het behoort zich telkens af te vragen of zijne inzigten en hetgeen van hetzelve wordt geëischt, wel liggen binnen de palen, welke zijnen werkkring afbakenen.

»Om orde te hebben, behoort men steeds gedachtig te zijn, dat de bewoners van een land een gouvernement hebben; maar dat geen gouvernement, zelfs niet de alleenheersching, eigenaar van het land of der bewoners is.

»Om orde te hebben in eenig land, moeten de bestuurders wel in het oog houden, dat zij eene, bijna onvergankelijke zaak beheeren; dat de thans levenden slechts vruchtgebruikers zijn, welke niet anders de toekomst mogen bezwaren, dan tot behoud en verbetering der zaak en tegen een evenredig voordeel in het verschiet.”

Daarop gaat de schrijver over tot de herstelling der getierceerde schuld, waarbij zekere personen zoo zeer hun voordeel vonden.

»Ik noem geene orde het middel, in 1814 uitgedacht, om oogenblikkelijk de schatkist te stijven, en eene door het behoud van schuldbrieven tot $2\frac{1}{2}$ pCt. onaflosbare schuld te vestigen, welke jaarlijks door den overgang van niet-rentgevende tot rentgevende schuld bijna in het oneindige moet vermeerderen.

»Ware men bij magte geweest, om hen, die door het brengen der schuld tot een derde bijna van brood waren beroofd geworden, te gemoet te komen; ware het niet in de natuur der zaak gelegen, dat dit ondoenlijk ware, — ik zoude den maatregel roemen, welke een zoo regtvaardig doel had gehad; maar dit was niet mogelijk.

»Nooit zoude bij eene wezenlijke vertegenwoordiging, welke de verschillende belangen der ingezetenen behartigt, waarbij de koopman en de fabrikant, zoowel als de rentheffers en landeigenaars, hunne vertegenwoordigers vinden, dergelijke maatregel zijn aangenomen.

»Dit eerste kwaad heeft, zoo als altijd, eene reeks van gebreken na zich gesleept.

»Men heeft een amortisatie-syndicaat ingesteld, eene tweede schatkist, nu eens buiten de schatkist, dan weder niet; een ligchaam, hetwelk door geheime maatregelen van honderd centen meer dan éénen gulden moet maken; dat dus niet edelmoedig het overschot van het budget openbaar, tot vernietiging van schuld moet aanwenden, maar, met kennis der financiële ontwerpen, tegen de ingezetenen moet speculeren, — dat is het uitvloeisel der vereeniging, werkzaam tegen de individuële leden der vereeniging!

»Maar zelfs dit middel van wanorde konde het kwaad niet wegnemen; men dacht er nu op uit, om de uitlotingen der uitgestelde schuld op een te stapelen, dat is aan allen, die ongelukkig mogten spelen, voor vijf en twintig jaren de mogelijkheid van winst te benemen, om dusdoende op de moedeloosheid der bezitters van kansbiljetten nieuwe berekeningen te kunnen maken.

»Alleen eene [illegible] konde dien maatregel [illegible].

»En [illegible], waarbij het crediet van den staat op het spel [illegible], beweegt zich nog driemaal in het jaar een ander rad van fortuin, om eene belasting op de onnoozelheid te heffen.

»Neen, ik noem het geene orde, in de wet te schrijven: spel en weddingschap geven geene regtsvordering, om daarmede kwade trouw in de hand te werken, en tevens openbaar een spel te drijven, waarmede jaarlijks bemiddelden tot armoede en onbemiddelden tot misdaad worden gebragt.”

Waterhoogte te Arnhem.

Den 3 Sept. 1 El 2 Palm 5 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 0 D.
Den 4 Sept. 1 El 3 Palm 5 Duim; gewassen 15 Duim; gevallen 0 D.

Advertentiën.

Ten overstaan van den Notaris *G O D E F R O I J*, als daartoe door de Regtbank benoemd, zal, op Maandag den 9den September 1839, des avonds om 7 uur, *in het Zwijnshoofd* te *Arnhem*, publiek bij toeslag worden verkocht:

1°. Een hecht en sterk H U I S en E R V E, op een der levendigste en voor den handel geschikte standen, te *Arnhem*, in de Turfstraat, bevattende, behalve ruim W I N K E L, V O O R H U I S, *vijf* K A M E R S, B A K K E R I J, K E U K E N, K E L D E R, Z O L D E R S en verdere Gemakken, waarin sedert meer dan 20 jaren en tot heden de Brood- en Banketbakkerij wordt uitgeoefend, ingezet op . . . *ƒ* 6117,00.

2°. Een P A K H U I S achter den Toren, op . . . » 363,00.

De beide perceelen in massa, op . . . » 6481,00.

3°. Een H U I S J E, waarin Grofsmederij en twee afzonderlijke Woningen, in de Nieuwstad, te *Arnhem*, op . . . » 1383,00.

Zijnde nader te bezigtigen 6 dagen voor den toeslag, van des morgens 11 tot namiddags 5 ure, en voorts onderrigt nopens de veilconditie, te bekomen bij genoemden Notaris.

Men is van meening in het Logement *de Dood*, over de stad *Deventer*, onder *Wilpe*, ten overstaan van Mr. *W. H. T A A I J*, Notaris te *Arnhem*, op Donderdag den 12den September 1839, in het openbaar, met genot van hooggeld, te doen inzetten, en veertien dagen daarna, zijnde Donderdag den 26sten September, aan te vangen telkens des voormiddags ten tien ure, voor de tweede maal te veilen en te verkoopen:

Het Oud Adellijk
L A N D G O E D,
HET HOLTHUIS,

geheel vrij van overstrooming, gelegen in eene schoone en vruchtbare landstreek, nabij het Dorp *Twello*, in de nabuurschap van onderscheidene andere Buitenplaatsen, op eenen geringen afstand van den Straatweg en een half uur van de Stad *Deventer*, zijnde zeer geschikt voor Z O M E R- en W I N T E R V E R B L I J F.

Hetzelve bestaat uit een kapitaal, hecht en sterk H E E R E N H U I S, waarin onderscheidene ruime, vrolijke B O V E N- en B E N E D E N- K A M E R S, waaronder *twee* S U I T E S, meest allen behangen, geplafonneerd en voorzien van Stookplaatsen, groote K E U K E N en verwulfde K E L D E R, benevens verdere Vertrekken en Gemakken, die voor de bewoning van eene talrijke Familie vereischt worden; — [illegible] A C H T E R D E E L en K O E S T A L; B O E R E N H U I S met A C H T E R H U I S en S C H U U R, H O O I B E R G en B E R G P L A A T S daaronder, D U I V E N T I L, enz.; — voor en ter zijde van het Huis een groote T U I N, in de besten en nieuwsten smaak aangelegd, met V I J V E R en L O O P E N D W A T E R doorsneden, en beplant met onderscheidene soorten van B O O M E N en fijne H E E S T E R G E W A S S E N; groote V R U C H T B A R E N M O E S T U I N, waarin vele exquise V R U C H T B O O M E N, schuttingen met L E I B O O M E N en D R U I V E N K A S T; Lanen van O P G A A N D E B E U K E N- en E I K E N- B O O M E N, W A N D E L B O S C H van zwaar opgaand E I K E N- en S L A G H O U T, onderscheiden perceelen best W E I D E- en B O U W L A N D, meest allen Tiendvrij, met de daarom gelegen A K K E R M A A L S H E G G E N, en eindelijk de beide H O F S T E D E N, het *Kijkbosch* en het *Lijsterhuis*.

Alles aan en bij elkander gelegen, in het geheel groot, volgens de Kadastrale opmeting, 49 bunders, 38 roeden, en 40 ellen, te aanvaarden, voor zoo ver het bij de overledene Eigenaresse in gebruik was, veertien dagen na den Toeslag, en het verpachte bij het einde van het thans loopende pachtjaar. Eindelijk het G E S T O E L T E in de Kerk te *Twello*, steeds tot dit L A N D G O E D behoord hebbende, [illegible] zware opgaande Eiken- en Beuken-Boomen zullen afzonderlijk [illegible] door den Kooper van den grond, des verkiezende, [illegible] premie van [illegible] genaast kunnen worden.

Drie vierde gedeelten der [illegible] koopspenningen zullen tegen rente van 4½ pCt. als eerste hypotheek op de verkochte goederen gevestigd kunnen blijven.

De veiling zal geschieden in onderscheidene perceelen, massa's, en eene generale massa, bij de biljetten, en bij nadere uitvoerige omschrijving in te houden, op te geven.

Eene Kaart naar het Kadaster van dit Landgoed en de Voorwaarden van Verkoop liggen ter inzage der belanghebbenden, op het Heerenhuis bij den Bewaarder van hetzelve *V A N O T T E N*, die belast is, bij gelegenheid voor de bezigtiging en opneming te verschaffen, en de noodige aanwijzing te doen; en worden ten kantore van den bovengenoemden Notaris Mr. *T A A I J* te *Arnhem*, bij wien tevens alle verdere inlichtingen, zoo in persoon als bij portvrije brieven, zijn te bevragen.

De Notaris Mr. *M. L. H O U C K*, zal, in het Logement het *Wapen van Utrecht*, bij de Bisschopsbrinkpoort, te *Deventer*, op Zaturdag den 14den September 1839, des avonds ten 8 ure, doen inzetten, en, 14 dagen daarna, op den 28sten dier maand, ten verkoop veilen:

EEN ERF EN WOONHUIS,

D N°. 1145, met twee ruime Z A L E N en verscheidene groote en kleinere K A M E R S, gewelfde K E U K E N S en K E L D E R S, S T A L en luchtigen grooten T U I N met T U I N K A M E R, hebbende eene oppervlakte van 20 Roeden en 30 Ellen, zeer aangenaam gelegen aan de Stroomarkt te *Deventer*, bewoond door Professor *B E IJ E R M A N*.

Te bezien voor vreemdelingen dagelijks, mits vooraf bij den bewoner belet vragende, voor ingezetenen op de dagen van inzate en toeslag en daags te voren, des morgens van 10 tot 11, en des namiddags van 3 tot 5 uren, waartoe de toegang-biljetten bij den bewoner en den Notaris verkrijgbaar zullen zijn.

Het voor Zomer- en Winterverblijf zeer geschikt, nabij den Straatweg gelegen [illegible] in het Dorp *Brummen* gelegen [illegible] B L I J F, *Rust en genoegen* genaamd, en bestaande uit een vrolijk H U I S met ruime S C H U U R en S T A L L I N G, in de laatste jaren zeer verfraaid en van alle geriefelijkheden voorzien, groote T U I N met onderscheidene soorten van V R U C H T B O O M E N en H E E S T E R G E W A S S E N, benevens twee perceelen B O U W L A N D in het geheel groot 1 Bunder 39 Roeden, en met November aanstaande in gebruik of genot te aanvaarden, is ingezet en verhoogd tot . . . *ƒ* 5301.

De toeslag van hetzelve is bepaald op Woensdag 18den September 1839, des voormiddags ten elf uren in het Logement *het Oude Kromhout* te *Brummen*; terwijl hetzelve inmiddels dagelijks kan gezien worden op een permissie-billet van den Notaris *V A N I T T E R S U M* te *Brummen*, ten wiens Kantore verder op hetzelve geboden, en nadere informatien over hetzelve gegeven zullen worden.

De Notaris *W. H. D. [illegible] B O G G E N* [illegible] *ohen*, zal, op Woensdag den 18den September 1839, des namiddags ten 3 uur, ten huize van *J. V E R H E IJ E N* te *Hernen*, in het openbaar op hoogen doen inzetten, om op eenen nader te bepalen dag finaal te worden verkocht:

Een perceel W E I L A N D, *Piekenbroek* genaamd, gelegen onder *Ewijk*, groot 30 Bunders, 69 Roeden en 40 Ellen, bekend bij het Kadaster onder Sectie C, N°. 49 tot en met 54, voorts N°. 79 tot en met N°. 82; — zoo in perceelen als in massa.

Bij vonnis der Arrondissements-Regtbank te *Arnhem*, van den tweeden September 1800 negen en dertig, is de Heer [illegible] *B R E C H T J A N S S E N*, gewezen Predikant der Hervormde gemeente te *Eck en Wiel*, thans wonende in *de Vosseldel*, gemeente *Duiven*, ter zake van krankzinnigheid, onder Curatele gesteld.

H. J. K R O N E N B E R G,
Procureur.

TE KOOP:

twee B E J A A G D E B R A K K E N, een Reu en eene Teef, oud ruim 5 jaar, voor *ƒ* 95. — Voorts twee onbejaagde S T U I F H O N D E N, 2½ jaar oud, voor *ƒ* 40. — De Brakken kunnen worden geprobeerd.

Te bevragen bij *J. V E L D B O O M*, Cipiersknecht te *Zutphen*.

VOORDEELIG BERIGT VAN WASKAARSEN.

E N G E L S C H E P A T E N T - W A S K A A R S E N (*Bougie étoile*,) per enkeld pond ad *ƒ* 1,00, per 2 halve Nederlandsche ponden 95 cents; D I A P H A N E of T R A N S P A R A N T W A S K A A R S E N, [illegible] per Nederlandsche pond, H O L L A N D S C H E [illegible] K A A R S E N [illegible] per half Nederlandsch pond.

Opgemelde soorten zijn, in alle nommers, te bekomen in het G A L A N T E R I E - M A G A Z I J N van *S. L. J A C O B S* bij de Velperpoort, te *Arnhem*.

De Tandmeester
LEHMAN JOSEPH SON,

zal tot het einde der Nijmeegsche Kermis in het Hôtel *de Plaats Royal* [illegible] te spreken zijn.

Stads Schouwburg te Arnhem.

Met vergunning van de Edel Achtbare Regering dezer Stad.

Op Zaturdag den 7den September 1839,

Tot sluiting van het tooneel:

DE HONDERDJARIGE MAN.

Na hetzelve:

DE KONING VAN GISTEREN.

Tot slot:

EEN UUR ACHTER HET SLOT.

Aanvang ten 7 ure.

Te Arnhem bij C. A. THIEME, Boekdrukker.